

PETITION OF THE GEORGIAN NATION (1921-1922)

ქართველი ერის პეტიცია (1921-1922 წწ.)

Levan Jikia

Doctor of History

ORCID: 0000-0001-5309-8425

(+995) 591 81 94 81; ljikia123@gmail.com

Abstract

In February-March 1921, Soviet Russia occupied and annexed the Democratic Republic of Georgia. The Soviet mode was established in Georgia. The brutality of the occupation regime affected all social strata of the society. Disturbed by this, the Georgian society drew up a petition in 1921, with which it addressed the world community and demanded the withdrawal of the Russian occupation army from Georgia (signatures on the petition continued until April 1922). More than 31,000 people signed the petition. The geography of the signatories was quite extensive and included different regions of Georgia, except for Tbilisi. Among the signatories were people of different political views, religious beliefs and social strata.

It is not known to us whether the said memorandum was sent from Georgia or not, and whether there was any reaction to it. It is a fact that it took 70 years to change the Soviet mode in Georgia.

Key words: Soviet Russia, Anton Denikin, petition, Ottoman, occupation.

ლევან ჯიქია

ისტორიის დოქტორი

ORCID: 0000-0001-5309-8425

(+995) 591 81 94 81; ljikia123@gmail.com

აბსტრაქტი

1921 წლის თებერვალ-მარტში საბჭოთა რუსეთმა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ოკუპაცია და ანექსია განახორციელა. საქართველოში საბჭოთა რეჟიმი დამყარდა. საოკუპაციო რეჟიმის სისასტიკე საზოგადოების ყველა სოციალურ ფენას შეეხო. ამით შეწუხებულმა ქართულმა საზოგადოებამ 1921 წელს პეტიცია შეადგინა, რომლითაც მსოფლიო თანამეგობრობას მიმართა და რუსეთის საოკუპაციო ჯარის საქართველოდან გაყვანა მოითხოვა (პეტიციაზე ხელმოწერები 1922 წლის აპრილის ჩათვლით გაგრძელდა). პეტიციას ხელს 31 000-ზე მეტი ადამიანი აწერდა. ხელმოწერთა გეოგრაფია საკმაოდ მასშტაბური იყო და თბილისის გარდა საქართველოს სხვადასხვა რეგიონს მოიცავდა. ხელმოწერებს შორის იყვნენ განსხვავებული პოლიტიკური შეხედულების, რელიგიური მრწამსისა და სოციალური ფენის ადამიანები.

ჩვენთვის უცნობია, აღნიშნული მემორანდუმი გაიგზავნა თუ არა საქართველოდან და ადგილი ჰქონდა თუ არა მასზე რაიმე სახის რეაგირებას.

ფაქტია, რომ საქართველოში საბჭოთა რეჟიმის შეცვლას 70 წელი დასჭირდა.

საკვანძო სიტყვები: საბჭოთა რუსეთი, ანტონ დენიკინი, პეტიცია, ოსმალეთი, ოკუპაცია.

შესავალი

საქართველოს ეროვნული არქივის ცენტრალურ საისტორიო არქივში დაცულია ქართველი ერის პეტიცია სათაურით „მთელი ქვეყნის განათლებულ ერებს“, რომელიც სამეცნიერო მიმოქცევაში პირველად შემოდის. წარმოდგენილ სტატიაში გვსურს ფართო მკითხველს გავაცნოთ აღნიშნული პეტიციის შინაარსი და პეტიციასთან დაკავშირებული ცალკეული დეტალები.

მეთოდი

სტატიაში გამოყენებულია შინაარსობრივი ანალიზის მეთოდი.

შედეგები

საარქივო დოკუმენტი „მთელი ქვეყნის განათლებულ ერებს“, რომელიც ქართველი ერის პეტიციას წარმოადგენს და რომლის ადრესატი არის მსოფლიო თანამეგობრობა, პირველად შემოდის სამეცნიერო მიმოქცევაში. წარმოდგენილი პეტიცია კიდევ ერთხელ ადასტურებს, რომ საბჭოთა რეჟიმს არ ჰქონდა რეალური დასაყრდენი საქართველოში. პეტიციამ გააერთიანა საქართველოში მცხოვრები განსხვავებული პოლიტიკური მრწამსის, რელიგიური აღმსარებლობისა და სოციალური ფენის ადამიანები. ჩვენთვის უცნობია აღნიშნული პეტიცია გაიგზავნა თუ არა საქართველოდან და მოხდა თუ არა მასზე რაიმე სახის რეაგირება.

მსჯელობა

საბჭოთა რუსეთ-საქართველოს 1921 წლის თებერვალ-მარტის ომი ამ უკანასკნელის დამარცხებით დამთავრდა. საქართველოში საბჭოთა რეჟიმი დამყარდა. საქართველო დამოუკიდებლობას მხოლოდ ფორმალურად ინარჩუნებდა, სინამდვილეში კი ქვეყნის მართვა კრემლიდან მიღებული დირექტივებით ხდებოდა. რუსეთის საოკუპაციო რეჟიმის სისასტიკე ყველა სოციალურ ფენას შეეხო. ამით შეწუხებულმა ქართულმა საზოგადოებამ 1921 წლის 10 დეკემბერს პეტიცია შეადგინა, რომლითაც „მთელი ქვეყნის განათლებულ ერებს“ მიმართა. პეტიციაზე ხელმოწერები მომდევნო თვეების განმავლობაშიც გაგრძელდა (1922 წლის აპრილის ჩათვლით).

ზემოთ აღნიშნული პეტიცია ყურადღებას რამდენიმე ასპექტის გამო იქცევს, უპირველეს ყოვლისა კი მასზე ხელისმომწერთა მასშტაბურობით. როგორც ცნობილია, 1907 წელს ჰააგის კონფერენციაზე ქართველი ერის სახელით გაგზავნილ პეტიციას დაახლოებით 3000-მდე ადამიანი

აწერს ხელს, ხოლო 1921 წელს შედგენილ პეტიციას კი - 31 000-ზე მეტი. შთამბეჭდავია პეტიციაზე ხელისმომწერების გეოგრაფია: ქალაქი თბილისი, გურია, სოფელი ვარდისუბანი, სოფელი წინანდალი, სოფელი ხორიხედი, სოფელი ახმეტა, სოფელი მატაანი, სოფელი ვაჩნაძიანი, ქალაქი თელავი, სოფელი ქისტაური, სოფელი რუისპირი, სოფელი ურიათუბანი, სოფელი იყალთო, სოფელი შაშიანი, სოფელი ახალი გავაზი, თელავის მაზრის აკურის საზოგადოება და სხვა. ამასთან, ზოგიერთ ხელმოწერებზე მისამართი არ ფიქსირდება.

იმ ადამიანებმა, რომლებმაც წერა-კითხვა არ იცოდნენ და პეტიციას ხელს ვერ აწერდნენ, ითხოვეს, რომ მათი სახელები და გვარებიც ყოფილიყო პეტიციაზე ასახული, მაგალითად, სოფელ კალაურში ასეთი 479 ადამიანი აღმოჩნდა (ფონდი 1864: 299-307).

ჩვენთვის უცნობია პეტიციის ტექსტის ავტორი. პეტიციის ტექსტის შინაარსიდან ჩანს, რომ მას ხელს აწერენ განსხვავებული პოლიტიკური და რელიგიური მრწამსისა და სოციალური მდგომარეობის ადამიანები.

პეტიციაში საუბარია რუსეთის იმპერიის მიერ საქართველოს დაპყრობაზე. 1918 წელს საქართველომ შესძლო ეროვნული სახელმწიფოებრიობის აღდგენა, გამოაცხადა მუდმივი ნეიტრალიტეტი და მისი დამოუკიდებლობა დე ფაქტო და დე იურე ცნო არაერთმა სახელმწიფომ. საბჭოთა რუსეთის პოლიტიკური ხელმძღვანელობა და თეთრ-გვარდიელი გენერალი ანტონ დენიკინი გამუდმებით ებრძოდნენ საქართველოს, თუმცა ისინიც კი იძულებული გახდნენ 1920 წელს ეცნოთ საქართველოს დამოუკიდებლობა (ანტონ დენიკინმა დე ფაქტო ცნო საქართველოს დამოუკიდებლობა, საბჭოთა რუსეთმა კი დე ფაქტო და დე იურე). საქართველოს დემოკრატიულმა რესპუბლიკამ საბჭოთა რუსეთთან საზავო ხელშეკრულებაც გააფორმა, თუმცა, მიუხედავად ამისა, საბჭოთა რუსეთი განაგრძობდა საქართველოს დასაპყრობად სხვადასხვა საშუალებების გამოყენებას. რუსეთმა დაიპყრო მთიელთა რესპუბლიკა, აზერბაიჯანი და სომხეთი. ამის შემდეგ, ის შეუთანხმდა ოსმალეთს და 1921 წლის თებერვალში სამხრეთიდან (სომხეთიდან), აღმოსავლეთიდან (აზერბაიჯანიდან), ჩრდილოეთიდან (სოჩი, მამისონი, როკი, ყაზბეგი) თავს დაესხა საქართველოს. პარალელურად ოსმალეთის ჯარებმა სამხრეთ-დასავლეთიდან შეუტიეს საქართველოს. ძლიერი წინააღმდეგობის მიუხედავად საქართველო დამარცხდა. ოსმალეთის მიერ დაკავებული ტერიტორია ოსმალეთს შეუერთდა, დანარჩენი ტერიტორია კი საბჭოთა რუსეთის საოკუპაციო ზონად იქცა. საქართველოს მთავრობა იძულებული გახდა საზღვარგარეთ გახიზნულიყო. რუსი ოკუპანტები ნელ-ნელა სპობდნენ საქართველოში სახელმწიფოებრიობის ყველა ნიშანწყალს. სავალალო მდგომარეობაში აღმოჩნდა ქართული ენა და ქართული კულტურა, იძულებით მიმდინარეობდა რუსიფიკაციის პროცესი. ფეხქვეშ ითელებოდა ადამიანის ფუნდამენტური უფლებები.

პეტიციაში აღნიშნულია, რომ ქართველი ერი ვერ შეურიგდებოდა ასეთ უსამართლობას, სწორედ ამის დასტურად ქართველმა ერმა ბოიკოტი გამოუცხადა „მუშათა, ჯარისკაცთა და გლეხთა საბჭოების“ არჩევნებს.

„ჩვენ არავის არ ვთხოვთ ჩვენს ან სხვის შინაურ საქმეებში ჩარევას, მაგრამ უფლება გვაქვს მოვთხოვოთ მთელ კულტურულ კაცობრიობას, ყველა დიდსა და პატარა ერებს, ძლიერსა და სუსტს სახელმწიფოებს, რათა მათ აღიმაღლონ ხმა იმ საერთაშორისო დანაშაულობისა და ძალმომრეობის შესახებ, რომელსაც რუსეთი ჩადის საქართველოს მიმართ“ - ნათქვამი იყო პეტიციაში.

პეტიციაზე ხელისმომწერები მოითხოვდნენ, რომ კულტურულ კაცობრიობას მოეხდინა ზეწოლა საბჭოთა რუსეთზე, რათა ამ უკანასკნელს გაეყვანა საოკუპაციო ჯარი საქართველოდან. სამწუხაროდ, საბჭოთა რეჟიმის შესაცვლელად საქართველოს 70 წელი დასჭირდა.

ქვემოთ გთავაზობთ ქართველი ერის პეტიციის ტექსტს. ქვეყნდება პირველად.

მთელი ქვეყნის განათლებულ ერებს

ორი ათას წელზე მეტია რაც ჩვენ - ქართველნი სახელმწიფოებრივად ცვხოვრობთ აღმოსავლეთისა და დასავლეთის იმ შემაერთებელ ხიდზე, რომელსაც კავკასია ეწოდება. ერთ მთლიან ტრაგედიას წარმოადგენს ჩვენი პატარა ერის ხანგრძლივი ისტორია. ჩვენს ეროვნებას და სახელმწიფოს, ჩვენს კულტურასა და თვით არსებობას გამუდმებით ემუქრებოდა და ესხმოდა თავს ვეებერთალა ტლანქი ისტორიული ძალები. მაგრამ ჩვენს მამაპაპათა თავდადებული შრომისა და თავგანწირული ბრძოლის წყალობით შევირჩინეთ ფიზიკური არსებობა და ეროვნული მეობა, საკუთარი კულტურა და სახელმწიფოებრივი ორგანიზაცია. მხოლოდ გასული საუკუნის დასაწყისში დავკარგეთ დროებით სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა, როდესაც ჩვენმა ჩრდილოელმა მეზობელმა - დიდმა რუსეთმა დაარღვია ჩვენს სახელმწიფოსთან დადებული საერთაშორისო ხელშეკრულება და ანექსია უყო საქართველოს სამეფოს. 117 წლის განმავლობაში ქართველი ერი მოკლებული იყო არა მარტო სახელმწიფოებრივ სუვერენობას, არამედ უბრალო თვითმართველობასაც და განიცდიდა იგი უსასტიკეს ეროვნულ დევნასა და ჩაგვრას რუსეთის იმპერიის მიერ მთელი ამ ხნის განმავლობაში ერთი წუთითაც არ შეუწყვეტია ქართველ ხალხს ბრძოლა მონობის წინააღმდეგ, ის თავისუფლებისათვის მეზრძოლთა პირველ რიგებში იდგა მუდამ. 1917-18 წ. ბოლო მოელო რუსეთის იმპერიის მიერ დაპყრობილ ხალხთა მონობას, განთავისუფლდნენ პოლონელნი, ფინები და სხვები. დიდის ბრძოლითა და მსხვერპლით გაინთავისუფლა თავი ამავე დროს საქართველომაც; ქართველმა ერმა აღადგინა თავის სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა. 1801 წელს რუსეთის მიერ ანექსია ქმნილი საქართველოს სამეფო 1918 წელს აღორძინდა, როგორც რესპუბლიკა, რომელმაც დაიჭირა თავისდემოკრატიულიკონსტიტუცია,გამოაცხადასაუკუნოინეიტრალიტეტი და თვით მყოფ ეროვნულ სახელმწიფოებრივ აღმშენებლობას შეუდგა: ჩვენი დამოუკიდებლობა იცნო ევროპამ, ჯერ ფაქტიურათ და შემდეგ იურიდიულათ, რუსეთი კი ადვილათ ვერ ურიგდებოდა ჩვენს სუვერენობას, სამი წლის განმავლობაში გამუდმებით, მაგრამ უშედეგოთ გვეზრძოლა

იარაღით ხელში რუსეთის მთავრობები, როგორც ბოლშევიკური, ისე არაბოლშევიკური; მაგრამ ბოლოს რუსეთიც იძულებული იყო ეცნო ჩვენი დამოუკიდებლობა. 1920 წლის გაზაფხულზე სამხრეთ რუსეთს ყოფილმა მთავრობამ /გენერალ დენიკინის ანტიბოლშევიკურმა მთავრობამ/ იცნო ფაქტიურად საქართველოს რესპუბლიკა. იმავე გაზაფხულზე მოსკოვის ბოლშევიკურმა მთავრობამაც გვიცნო ჩვენ, როგორც ფაქტიურათ, ისე იურიდიულათ. ამ უკანასკნელ მთავრობასთან ჩვენმა სახელმწიფომ ზავისა და კეთილმეზობლობის ხელშეკრულებაც დასდო. მიუხედავად ამისა მოსკოვის მთავრობა ამის შემდეგაც განაგრძობდა დიდძალი თანხებისა და ენერჯის ხარჯვას, რომ საქართველო დაეპყრო არა პირდაპირი, აშკარა ომის საშვალებით, არამედ შინაური გადატრიალების შემწეობით, კომუნისტური რევოლუციის სახით. მოსკოვის მთავრობამ ვერ შესძლო ჩვენი შიგნიდან გახრწნა და დაშლა, ვინაიდან ჩვენ ქართველნი ამ ჩვენი არსებობის უაღრესად მნიშვნელოვან ისტორიულ მომენტში წარმოვადგინეთ ერთსხმულსა და გამოკვეთელ სხეულს, რომელსაც ერთი სული ასულდგმულებს და ერთი სწრაფვა ამოქმედებს - აზრი თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობის. მოსკოვის მთავრობა იძულებული შეიქნა ისევ აშკარა თავდასხმა დაეწყო ჩვენს წინააღმდეგ. ერთი ამგვარი მისი ცდა გასული წლის გაზაფხულზე დამარცხებით დასრულდა; ეს იმ დროს როდესაც რუსეთი პოლონეთთანაც აწარმოებდა ომს, მაგრამ არც ამის შემდეგ აიღო რუსეთმა ხელი თავის დამპყრობელ განზრახვებზე ჩვენს წინააღმდეგ. რუსეთმა დაიკავა ჩვენი მეზობელი ქვეყნები, რესპუბლიკები მთიელთა, ადერბეიჯანისა და სომხეთის, შეუთანხმდა ჩვენს წინააღმდეგ ანგორის მთავრობას და როდესაც ყველა სხვა ფრონტები მოილია ამა წლის თებერვალში ყოველმხრიდან შემოასია საქართველოს მრავალრიცხოვანი არმიები. ერთად იმავე დროს რუსეთის ლაშქარი დაესხა პატარა საქართველოს სამხრეთიდან /სომხეთიდან/, აღმოსავლეთიდან /ადერბეიჯანიდან/, ჩრდილოეთიდან, ეს საკუთრივ რუსულ საზღვრებიდან /სოჩი, მამისონი, როკი, ყაზბეგი/, ბოლოს მოსკოვის მოკავშირე ანგორის ჯარებმაც შემოგვიტიეს სამხრეთ-დასავლეთიდან და ამ რიგად ჩვენს რესპუბლიკას ირგვლივ, გარდა ზღვის ნაპირისა, შემოარტყეს ცეცხლისა და სისხლის ალყა, თითქმის თვენახევრის განმავლობაში იცავდა თავგანწირვით ჩვენი ხალხი თავის მშობელი მიწის თითოეულ ადლს, მაგრამ ბოლოს, რასაკვირველია, ძლეული ვიქენით ამ საარაკო უსწორო ბრძოლაში მცირე ნაწილი საქართველოს ტერიტორიისა დაიჭირა ანგორის მთავრობამ და ოსმალეთს შეუერთა; ხოლო დანარჩენი საქართველო ცეცხლითა და მახვილით განვლეს კიდიტ კიდემდე რუსეთის არმიებმა. რესპუბლიკის მთავრობა იძულებული შეიქნა დროებით უცხოეთში გახიზნულიყო. დამყარდა საოკუპაციო ხელის უფლება, რომელმაც რესპუბლიკის კონსტიტუცია გაუქმებულათ, ხოლო ერის უმაღლესი კანონმდებელი ორგანო გარეკილად გამოაცხადა. საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა ფორმალურათ ჯერ არ გაუუქმებიათ ოკუპანტებს, მათ დააწესეს ჩვენში ეგრედ წოდებული რევკომთა ანუ საბჭოთა წყობილება და მოსკოვიდან გამოგზავნეს საქართველოს რევკომათ წოდებული საოკუპაციო მთავრობა, რომელიც თან ჩამოყვა საქართველოში რუსეთის

არმიებს. ნამდვილათ ოკუპანტები ყოველდღიურათ და სისტემატიურათ აუქმებენ ჩვენს სახელმწიფოებრიობას და არის იმის აშკარა ნიშნებიც რომ მალე ფორმალურადაც მოსპობენ საქართველოს დამოუკიდებლობას. ქართველი ერი უსასტიკეს რბევასა და ჩაგვრას განიცდის დღეს, საეჭვოა, რომ ამაზედ უფრო საშინელი წყობილება და მდგომარეობა ოდესმე ყოფილიყო ქართველი ერის ჭაღარა ისტორიაში. ჩვენ ვიჩაგრებით არა მარტო სახელმწიფოებრივათ, არამედ გვტანჯავენ როგორც ერს, აფურთხებენ ჩვენს წმინდათა წმინდას, ჩვენს ენას, ჩვენს ეროვნულ კულტურას, ეწევიან ძალმომრეობით რუსიფიკაციას. ოკუპაციამ შექმნა ისეთი პირობები, რომ ქართველი ხალხის თვით ფიზიკური არსებობას საშინელი არსებობა მოეღოს. ჩვენ გველობს ამ ჟამად ტლანქი უცხო ძალა-რუსეთის არმიები დაფლობელობს იგი ბოლშევიკური დიქტატურის სახელით, ამიტომ ჩვენში გაუქმებულია არა მარტო ადამიანისა და მოქალაქის ყოველგვარი უფლებანი, არამედ გასრესილია ფეხქვეშ აგრეთვე პატივი და მისი ღირსებაც, უკვე ათი თვეა, რაც ამ საშინელ ყოფაშია ქართველი ერი, უკვე ათი თვეა რაც ის გმინავს რუსეთის ოკუპაციის უღელქვეშ. ჩვენთვის მიუღებელი და აუტანელია ამ გვარი ყოფა, ჩვენ ვერავითარ შემთხვევაში ვერ შეურიგდებით ოკუპანტთა დიქტატურას. ქართველი ერი ასეთ მონურ სიცოცხლეს თავის უფლებისათვის ბრძოლაში სიკვდილს არჩევდა, რომ ჯერ კიდევ არ ქონდეს იმის იმედი, რომ ამ საზიზღარ საერთაშორისო დანაშაულობას, რომელსაც რუსეთი იდენს. საქართველოს მალე მოედება ბოლო საერთაშორისავე ძალების გავლენით. ჩვენ არავის არ ვთხოვთ ჩვენს ან სხვის შინაურ საქმეებში ჩარევას, მაგრამ უფლება გვაქვს მოვთხოვოთ მთელ კულტურულ კაცობრიობას, ყველა დიდსა და პატარა ერებს, ძლიერსა და სუსტს სახელმწიფოებს, რათა მათ აღიმაღლონ ხმა იმ საერთაშორისო დანაშაულობისა და ძალმომრეობის შესახებ, რომელსაც რუსეთი ჩადის საქართველოს მიმართ. დღეს, როდესაც დიდი მსოფლიო ომის შემდეგ მთელი კაცობრიობა და მათ შორის უძლიერესი სახელმწიფონიც იმსჯვალებიან იმ აზრით, რომ საერთაშორისო ურთიერთობაში უფლებას დაუმორჩილონ ძალა და როდესაც ერთა თვით გამორკვევის პრინციპის გატარებას იწყებენ ცხოვრებაში, ასეთ დროს თავის სრულ და უდავო უფლებათ მიაჩნია საქართველოს, მოთხოვნით მიმართოს მთელ კაცობრიობას, რათა მან მიიღოს მონაწილეობა მის ტრადიკულ ბედში. აი, ამას ვითხოვთ ჩვენ ქვემოთ ამის ხელის მომწერი ქართველი მოქალაქენი, განურჩევლათ რწმენისა და მიმართულებისა, თქვენგან ყველა ერთა სახელმწიფოთა მოქალაქეთაგან, აგრეთვე განურჩევლად პოლიტიკურ მიმართულებისა და სოციალური მდგომარეობისა, რომ აღიმაღლოთ ხმა ამ ძალმომრეობის წინააღმდეგ. ჩვენ არ ვითხოვთ ვისმესაგან მოწყალეობას, ის, რასაც ჩვენ მოვითხოვთ თქვენგან, არის ჩვენი უფლება და თქვენი ვალი; ამას გაკისრებს ჩვენ ცივილიზაცია და სამართლიანობა, ადამიანობა და სიმართლე, რომლის სახელით უნდა გამოესარჩლოთ საერთაშორისო ოჯახის იმ პატარა და ამიტომ სუსტს წევრს, რომელსაც თავს დაესხა უფრო დიდი და ამიტომ ძლიერი მეზობელი. თქვენ უნდა გადაჭრით და მტკიცეთ მოსთხოვოთ რუსეთის მთავრობას ერთი რამ - მოხსნას ჩვენში ოკუპაცია, გაიყვანოს საქართველოდან თავისი ჯარები. ვაუწყებთ რა ზემო აღნიშნულს

მთელი ქვეყნის განათლებულ ერებს, - ქართველი ერი, რუსეთის მიერ დაპყრობილი, ჩქარა მოელის თავის უდაო უფლების აღდგენას: უცხოეთის ჯარებისაგან განთავისუფლებას, თავის სამართლიან მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილებას.

ამიტომაც ჩვენ, ქართველმა მოქალაქეებმა ერთხმად უარვყავით დამპყრობელთა კონსტიტუცია: რუსეთის ჯარების და მათი აგენტების მიერ მოწყობილ ვითომდა „მუშათა, ჯარისკაცთა და გლეხთა საბჭოები“. ჩვენ ამ არჩევნებში მონაწილეობა არ მიგვიღია, ქართველი ერი ერთსულოვანი ბოიკოტით შეეგება მას.

ხელს აწერენ:

„10“ დეკემბერი
1921 წელი.

დასკვნა

ქართველი ერის 1921-1922 წლების პეტიციას ხელი 31000-ზე მეტმა ადამიანმა მოაწერა. ხელისმომწერთა შორის იყვნენ განსხვავებული პოლიტიკური შეხედულების, რელიგიური მრწამსისა და სოციალური ფენის ადამიანები. პეტიციაზე ხელისმომწერები კულტურულ კაცობრიობას მიმართავდნენ თხოვნით მოეხდინათ ზეწოლა საბჭოთა რუსეთზე, რათა ამ უკანასკნელს საოკუპაციო ჯარები გაეყვანა საქართველოდან.

დამოწმებული წყაროები და ლიტერატურა

pondi 1864. saqartvelos erovnuli arqivi, tsentraluri saistorio arqivi. pondi 1864. anatseri 2, saqme 504. (ფონდი 1864. საქართველოს ეროვნული არქივი, ცენტრალური საისტორიო არქივი. ფონდი 1864. ანაწერი 2, საქმე 504).